

74. Torstaina 10 päivänä kesäkuuta 1993

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta 1722

Hallituksen esitys n:o 293/1992 vp
Toivomusaloitteet n:ot 166/1991 vp ja 49
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 12

Kolmas käsittely:

2) Ehdotus laiksi uskonnonvapauslain muuttamisesta 1726

Hallituksen esitys n:o 44
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 10

Ainoa käsittely:

3) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1991 „

Kertomus n:o 8/1992 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13

Ensimmäinen käsittely:

4) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 53
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21

S.
5) Ehdotus laiksi kuljetusten alueellises-
ta tukemisesta annetun lain muuttamisesta 1733

S. Hallituksen esitys n:o 35
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 5

6) Ehdotukset kotieläinjalostuslaiksi ja laiksi eräiden kotieläinten maahan tuon-
nista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta 1736

Hallituksen esitys n:o 46
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
n:o 11

7) Ehdotus hevostalouslaiksi „

Hallituksen esitys n:o 69
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
n:o 12

8) Ehdotukset laeiksi opintotukilain 2 §:n sekä korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 68
Lakialoite n:o 40/1992 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5

9) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain 26 ja 43 §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi „

Hallituksen esitys n:o 73
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
n:o 13

10) Ehdotus laiksi Suomen Pankin ohje-
säännön muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 66
Talousvaliokunnan mietintö n:o 20

Pöydällepanoa varten esitellään:

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksen johdosta kolmansien lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1993 aikana (HE 37) 1737

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksen johdosta vuoden 1993 kolmanneksi lisätalousarvioksi (HE 36) „

13) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5 ed. Jaakonsaaren ja neljän muun edustajan allekirjoittaman kirjelmän johdosta, joka sisältää muistutuksen valtioneuvoston jäsenen virkatoimen lainvastaisuudesta 1738

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat von Bell, Björkenheim, Gustafsson, Hautala, Huuhtanen, Juhantalo, Jurva, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Liikkanen, Luttinen, Mäkelä, Mölsä, Nordman, Norrback, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Puhakka, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, Rehn O., Rätty, Salolainen, Skinnari, Särkijärvi, Tennilä, Viljamaa ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Rask, Ranta ja Juhantalo.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Björkenheim, Huuhtanen, S. Pietikäinen ja Salolainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Gustafsson, Jurva, Kemppainen, Liikkanen, Mölsä, Nordman, Rauramo, O. Rehn, Rätty, Skinnari, Särkijärvi, Tennilä ja Väyrynen.

S. Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvaan kesäkuun 7 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 88 ja 89, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1992

Puhemies: Ilmoitetaan, että hallituksen kirjelmän ohella viime toukokuun 7 päivästä on eduskunnalle annettu hallituksen kertomus toimenpiteistään vuonna 1992. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Eduskunnan kirjaston hallituksen jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että ulkomaille siirtymisen johdosta ovat pyytäneet vapautusta professori Raimo Väyrynen Eduskunnan kirjaston hallituksen jäsenen tehtävästä 1 päivästä elokuuta 1993 lukien ja valtiotieteen lisensiaatti Marja Keränen eduskunnan kirjaston hallituksen varajäsenen tehtävästä 1 päivästä lokakuuta 1993 lukien.

Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi valita uusi jäsen ja varajäsen Eduskunnan kirjaston hallitukseen vapautuksen saaneiden sijaan toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 293/1992 vp
Toivomusaloitteet n:ot 166/1991 vp ja 49
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 12

Puhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 12. Eilen pidetyssä toisessa istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Pulliainen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy hallintovaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Pulliaisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 33. (Ään. 1)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt hallintovaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

5—7, 7 a, 7 b, 11—14, 16, 18, 19, 21, 26, 29 ja 31 § hyväksytään keskustelutta.

32 §

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ehdotan, että tämä pykälä saisi hallituksen esityksessä olevan muodon.

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen tekemää muutosehdotusta.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Ed. Aittoniemi ed. Mäkelän kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Aittoniemen ja ed. Pulliaisen ehdotusten välillä.

Ed. Aittoniemen ehdotus ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 71 jaa- ja 81 ei-ääntä, 14 tyhjää; poissa 33. (Ään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pulliaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 83 jaa- ja 82 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 33. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

34, 35, 37 ja 38 § hyväksytään keskustelutta.

39 §

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen tekemää muutosehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut,

että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 32. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

40 §

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 73 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 35. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

43—45 § hyväksytään keskustelutta.

47 §

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 34. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

53 a ja 55 § hyväksytään keskustelutta.

56 §

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 79 ei-ääntä; poissa 29. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

57 §

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 30. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

58 ja 61 § hyväksytään keskustelutta.

62 §

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 30. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

64 ja 64 a § hyväksytään keskustelutta.

64 b §

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saa sen muodon, joka on hallituksen esityksessä.

Jos herra puhemies sallii muutaman sekunnin asian tärkeyden vuoksi, totean, että ei voi olla oikein, niin kuin valiokunnan mietinnössä ehdotetaan, että henkilö, joka hyötymisen tarkoituksessa tahallisesti salakuljettaa pakolaisia maahan, saisi armahduksen tai rangaistuksen vähennyksen sillä perusteella, että maahan pyrkivä katsoo olevansa tällaisen kuljetuksen tarpeessa. Näin käy, jos mietinnössä esitetyllä tavalla asia hyväksytään.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannatan tätä ed. Aittoniemen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 162 jaa- ja 6 ei-ääntä; poissa 31. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

64 c, 70, 72 a ja 73 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi uskonnonvapauslain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 44

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 10

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 14.45.

Täysistunto keskeytetään kello 13.18.

Täysistuntoa jatketaan

kello 14.45.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Edustajat Rask ja Ranta merkitään läsnä oleviksi.

3) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1991

Ainoa käsittely

Kertomus n:o 8/1992 vp

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 ja suhteita ulkovaltoihin koskevalta osalta ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13. Keskustelu suoritetaan ja päätös tehdään erikseen kummastakin mietinnöstä.

Esitellään kertomus perustuslakivaliokunnan mietinnössä valmistelevasti käsitellyltä osalta.

Keskustelua ei synny.

Perustuslakivaliokunnan mietintö hyväksytään.

Esitellään kertomus ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä valmistelevasti käsitellyltä osalta.

Keskustelua ei synny.

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 53

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelu:

Ed. S.-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta pitää sisällään sen, että maatilalla jalostettavat ja suoramyyntiin tarkoitetut tuotteet tulevat eräiltä osin markkinointimaksujärjestelmän piiriin. Maa- ja metsätalousvaliokunta antoi tästä asiasta lausunnon, ja siinä yhteydessä pyrimme selvittämään tämän järjestelmän soveltuutta maatilalla tapahtuvaan maataloustuotteiden jatkojalostustoimintaan, ja kuten valiokunnan lausunnosta näkyy, katsoimme, että tämän tyyppinen järjestelmä on tavattoman työläs, byrokraattinen ja vaikea tilalla käytäntöön soveltaa.

Tätä esitystähän on perusteltu sillä, että tällä saatetaan tavallaan viljelijät yhdenvertaisen vientikustannusmaksujärjestelmän piiriin, mitä sinänsä valiokunnan lausunnossakin pidetään hyvänä periaatteena. Mutta kuten totesin, käytännön ongelmat syntyvät esimerkiksi maatilaturastamoissa. Näitä turastamoja muuten on

kahden tyyppisiä, on teurastamoja, joissa vain teurastetaan ja myydään teurastetut ruhot elintarviketeollisuudelle jatkojalostettaviksi. Tämän tyyppistä toimintaa löytyy ja aika issossakin mitataavassa. Ainakin henkilökohtaisesti katsoinkin, että tämän tyyppisessä toiminnassa markkinointimaksun kerääminen ei ole ongelma, koska eteenpäin jalostukseen myytessä ruhot punnitaan ja sen mukaan voidaan markkinointimaksu kerätä.

Sen sijaan ongelmaksi muodostuu se, kun tilalla teurastetaan muutama sika viikossa, paloitellaan ja myydään eteenpäin, mahdollisesti valmistetaan sikamakkaraa ym. niistä, ja tämän tyyppinen toiminta, jotta voitaisiin hallituksen esityksen mukaista järjestelmää noudattaa, vaatisi tilalle hankittavaksi vaa'an, jolla ruho punnitaan. Se vaatisi käsittääkseni punnitusvelvollisuuden säätämisen, ja myös, kuten ministeriön kirjeessä todetaan, pitäisi olla henkilö, joka on vannonut valan, jotta punnitus tapahtuu varmasti oikein.

Kuitenkin monesti ja useimmiten näissä 20 tapauksessa, jonka verran tilateurastamoja tällä hetkellä on, kysymys on pienestä perheyriydestä ja varsin pienimuutoisesta toiminnasta. Sen takia valiokunta päätyikin lausunnossaan siihen, että yksi mahdollisuus olisi kerätä vientikustannusmaksua tilalta myytyjen lihakilojen mukaan. Silloin otimme lähtökohdaksi, että maksu voisi olla esimerkiksi 30 penniä, ja lähtökohdana oli se, että tällaisella tilalla jo pelkkä lihantarkastusmaksu tekee sianlihakiloa kohti 70—80 penniä, kun se esimerkiksi suurteurastamossa tarkastetuna maksaa 6—7 penniä lihakilolta.

Maidon osalta on vielä myös ongelmia. Täsähän lähtökohta on se, että jos tilalla jalostetaan maitoa juustoiksi tai vastaaviksi, niin kun maitomäärä ylittää 50 000 litraa kalenterivuodessa, tulisi maidon osalta maksaa vientikustannusmaksu. Perusteena tällöin on rasvapitoisuusprosentti. Ja jos tila ei ole tarkkailuun kuuluva, jos tilalta ei toimiteta meijeriin maitoa, jolloin rasvaprosenttia ei mitata, jää prosentin mittaminen viljelijän oma-aloitteisuuden varaan. Maa- ja metsätalousministeriön asiantuntijoiden mukaan tällöin voidaan jopa käyttää rasvaprosentissa arviotakin taikka jonkin ajan keskiarvoa.

Tästä valiokunnassa tulimmekin siihen ajatukseen, että täyttääköhän tämän tyyppinen järjestelmä sittenkään niitä edellytyksiä, joita verolaille asetetaan. Kahtena edellisenä vaalikautena olen itse ollut mukana perustuslakivaliokunnas-

sa, ja siellä olemme useaan otteeseen pohtineet niitä kriteereitä, normeja, jotka pitää olla vero-laissa, jotta se täyttää veron määräämiselle asetettavat kriteerit. Sen takia valiokunta päätyikin lausunnossaan siihen, että valtiovarainvaliokunnan olisi tullut nämä asiat selvittää.

Myönnän, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa tämä lausunto viipyi ehkä viikon enemmän kuin olisi ollut aikaa. Syynä on se, että ministeriön kanssa kävimme useamman eri keskustelun koko lainsäädännön tarpeellisuudesta ja järkevyydestä ja erityisesti siitä, että käytännön toteutuksessa siitä tulee aiheutumaan tavattoman suuri määrä byrokratiaa verrattuna siihen hyötyyn, joka laista saadaan käytännössä.

Jos ihan normien mukaan eletään, niin ne 20 maatilateurastamoja joutuvat hankkimaan vaa'an. Ruhonpunnitukseen tarvittava vaaka maksaa yli 30 000 markkaa paikalleen asennettuna. Jos tällä järjestelmällä kyetään sitten valtiolle tilittämään vuodessa 10 000—25 000 markkaa markkinointimaksuja, on se lain käytännön soveltamiseksi aikamoinen uhraus.

Valtiovarainvaliokunnalla ei ole ilmeisesti ollut riittävästi aikaa asiaan perehtyä, ja niin on päädytty menemään hallituksen esityksen mukaan. Toki valiokunta on todennut, että hallituksen on seurattava, mitä lakiehdotus vaikuttaa tilalta kuluttajalle tapahtuvaan suoramyyntiin, ja tehtävä tämän perusteella mahdollisesti havaittuja epäkohtia koskevat muutosesitykset ensi tilassa.

Ihan hyvä lause sinänsä, mutta itse olisin pitänyt parempana sitä menettelyä, että tähän olisi löytynyt joku sellainen järjestelmä, jolla yhdenmukaisuus olisi voitu toteuttaa mutta niin, ettei se olisi vaatinut tilalta kohtuuttomia uhrauksia ja tavattoman suurta byrokratiaa. On esitetty ajatuksia siitä, että esimerkiksi ruhokohdainen maksu olisi ollut hyvä vaihtoehto. Se on yksi hyvä vaihtoehto, mutta sekään ei taas maidon rasvaprosentin ongelmaa poista. Siihen olisi pitänyt kehittää jokin toinen järjestelmä.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Kauniisti olemme puhuneet vuosia siitä, kuinka pitäisi maaseudulle saada pienimuotoista uutta elinkeinotoimintaa. Tämän tyyppinen lainsäädäntö ei kyllä sitä toimintaa edesauta. Päinvastoin entistä enemmän lannistaa yrittäjää, joka joutuu jo nyt kymmenien ja kymmenien lakien takia tekemään erilaisia järjestelyjä, tilityksiä jne.

Siinä mielessä lopetankin puheenvuoroni siihen vetoomukseen, jonka otin esille kuluttajaneuvottelukunnan kokouksessa. Nyt olisi kii-

reesti aika asettaa toimikunta valmistelemaan lainsäädäntöhankkeita ja erityisesti sellaisen lainsäädännön karsimista, joka on pienimuotoisen, maaseudun tilalla tapahtuvan yritystoiminnan esteenä. Toivottavasti ministeri Salolainen ja ministeri Pura yhdessä tämän tyyppisen toimikunnan nopeasti asettavat, koska se olisi jo nyt tarvittu.

Tammelassa toimii eräs tällainen maatilayrittäjä, joka oli valiokunnassa kuultavanakin. Hän nimenomaan omasta kokemuksestaan tietää sen valtavan byrokratian, jonka yrityksen perustaminen vaati. Se kynnyks on niin korkea, että monelta loppuu usko ja rohkeus yrittämiseen. Sen takia toimikunta tarvitaan, joka nopeasti selvittää, mitä lainsäädännön tarkistamistarpeita on, että kaikki esteet poistetaan pienimuotoiselta toiminnalta, jossa kuluttaja ja tuottaja suoraan kohtaavat toisensa.

Ed. Juhantalo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En tiedä, täyttääkö puheenvuoroni vastauspuheenvuoron tunnusmerkit.

Ed. Sirkka-Liisa Anttila puhui varsin kunnisti tilateurastamatoiminnan ja tähän liittyvän toiminnan puolesta. Itsekin kyllä näen, että tällaisella saattaisi olla maaseudulla tulevaisuutta. Mutta kyllä nämä puheet ovat menneen talven lumia. Nimittäin Euroopan talousalueen säännöt tällaisten teurastamojen perustamiselle ja vaatimukset niiden laitteistoille ja muille ovat niin kovat, että ei niitä pystytä tulevaisuudessa kohtuukustannuksilla perustamaan. Toisin sanoen, sen jälkeen kun Eta-sopimus on meillä tullut voimaan, tämä toiminta kaatuu tähän.

Katselin jossakin vaiheessa lehtikirjoituksista näitä vaatimuksia, minkälaiset ne ovat. Siinä täytyy olla melkein kinnerinarutkin puhdasta kultaa ennen kuin pystytään Eta-sopimuksen puitteissa tällaisia perustamaan ja ylläpitämään. Kun ulkomaiset Eta-tarkastajat tulevat, sinne tulevat muut kuin suomalaiset katsomaan näihin teurastamoihin, niin nämä toimet loppuvat siihen ja sillä siisti. Toisin sanoen ed. S-L. Anttilan olisi pitänyt mainita nämä uhkakuvat, Eta-uhkakuvat. Ne ovat tämän toiminnan esteenä eivätkä suinkaan välttämättä nämä asiat, mitä hän tässä toi yksityiskohtaisesti esille.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttila puuttui nimenomaan maaseudun pienimuotoiseen elinkeinotoimintaan ja niihin vaikeuksiin, mitä liittyy sen perustamiseen. Tietysti EY ja Eta tuovat omia vaikeuksiaan tulevaisuudessa, mutta tällä hetkellä ja viime vuosina nimenomaan lainsäädäntö on ollut se este. Ja jos lainsäädäntö ei ole ollut riittävän tiukka, niin ministeriöt ovat antaneet vielä omia ohjeitaan. Kun itse olin mukana seuraamassa erään pienen teurastamon käynnistystä, niin tuntui siltä, että ministeriön ohjeet on laadittu nimenomaan sillä tavoin, että suojellaan keskittynyttä suurteollisuutta. Eli ohjeiden kautta ministeriö jopa haluaa hylkiä nimenomaan maaseudun pienimuotoista elinkeinotoimintaa. Ministeri Pura täällä erään kerran kyselytunnilla myönsi sen ja sanoi, että niitä ohjeita pitäisi poistaa. Täytyisi ryhtyä käytännön toimiin, eivät ne lupaukset riitä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn hyvin paljon niihin näkemyksiin, jotka maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja äsken toi esille. Minusta erittäin masentavaa tässä asiassa on se, että ministeriön virkamiesten näkemykset ovat jostakin toispuoleisesta maailmasta kokonaan. Niillä ei ole tämän päivän arkirealismin ja maaseudun tilanteen kanssa mitään tekoa. Toisin sanoen tästä pitäisi tehdä sellainen johtopäätös, että hallitus vetäisi takaisin tämän esityksensä. Nimittäin mitään akuuttia tarvetta eikä myöskään fiskaalista tarvetta tähän esitykseen ei ole. Tässä on kysymys niin pienistä rahoista, että nämä voidaan hoitaa muutoinkin. Heti ensi syksyn alussa istuntokauden alettua voidaan asiat hoitaa uudella esityksellä. Se olisi kaikkein viisain ratkaisu.

Ed. Aittoniemelle, joka tietysti hallitsee maaseudun asiat täydellisesti, ilmoitan, että nämä uusimmat tilateurastamot on tehty EY-normistoon hyvin tarkoin. Maa- ja metsätalousvaliokuntaakin eräässä vaiheessa informoitiin muutamasta tällaisesta hankkeesta ja todettiin, että ne ovat aika arvokkaita rakentaa niin kuin ed. Aittoniemi totesi. Mutta kuitenkin ne on rakennettu ja toimivat ja ovat varmasti ihan hyviä, koska ne on hyvin tiukalla normistolla rakennettu.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttila ja keskusta sortuvat pohtimaan ja näpertelemään si-

nänsä tärkeitä yksityiskohtia, mutta unohtavat täsmälleen syyt siihen, minkä takia vientimaksuja kerätään viljelijöiltä ja minkä takia valtiontaloudellisesti tilanne on erittäin hankala.

Totuus on se, että meillä on 1 450 miljoonaa kiloa viljaa varastoissa uuden satokauden alla eli valtion viljavarastot ovat aivan täynnä. Pelkäämään näiden viljavarastojen lainojen korkoihin valuu verorahoja yli 160 miljoonaa markkaa tänä vuonna. Sen lisäksi on vielä varmuusvarastoissa 665 miljoonaa kiloa ja uusi sato todella on tulossa, mm. ruista yli kahden vuoden tarve.

Tämä on aiheuttanut sen, että samaan aikaan kun hallitus leikkaa sosiaaliturvaa ja käy palkan-saajien ja eläkeläisten kimppuun, niin ei ole uskallettu varsinaiseen budjettiin laittaa viljan vientitukivaroja, vaan aina lisäbudjettiin hivutetaan, parhaillaan pöydällä olevalla lisäbudjetilla 430 miljoonaa markkaa. Syksyllä on vähintään 600 miljoonaa markkaa pantava vielä verorahoja ehkä 500 miljoonan viljakilon vientitarpeen hoitamiseen.

Sen lisäksi viljelijöille tulee kohtuuttomia ennakoimattomia vientimaksuja. Vanhojen rästien kanssa hallitus joutuu keräämään viljelijöiltä vähintään 1 100 miljoonaa markkaa tänä vuonna. Sen lisäksi siirretään tiettyä vastuuta vielä ensi vuonna kerättäväksi. Tämä on viljelijöille kohtuutonta. Kyllä herrat haavistot ja muut voivat rahastaa rehuviljalla samoin kuin päätoimiset viljelijät, mutta nimenomaan päätoimiset nuoret velkaiset ovat nyt lirissä tämän tilanteen takia. Rahaa ei riitä sopeuttamiseen. Raha ei riitä maaseutuelinkeinoihin eikä Maatilatalouden kehittämisrahaston toimintaan, ja kaikki valuu juuri tähän rehuviljan kankkulan kaivoon.

Ed. L a h i k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Anttila puuttui hyvin keskeiseen kysymykseen, joka tätä lakia valmisteltaessa on noussut esille, ja se on tämä suoramyynti, josta valiokunnassa todella keskusteltiin paljon. Mutta mielestäni hallituspuolueiden kansanedustajat olisivat kyllä voineet vaikuttaa siihen, mikäli olisivat halunneet. Näyttää siltä, että meidän maatalouspolitiikkaamme ei haluta ohjata sellaiseen suuntaan, joka kannustaisi todelliseen yrittäjyyteen, vaan luodaan erilaisia byrokratioita ja holhousjärjestelmiä, jotka estävät tämän kaltaisen yritystoiminnan.

On oikeustajun vastaista periä vientikustannusmaksua tiloilta, jotka ovat tehneet suuria taloudellisia uhrauksia esimerkiksi lihan käsitte-

lemiseksi, jalostamiseksi ja tilalta markkinoimiseksi. Ed. Anttila mainitsi 30 000 arvoisen vaa'an. Se on pieni kustannus siihen nähden, mitä investointeja tämän kaltainen yritystoiminta vaatii; silloin puhutaan miljoonista markkoista.

Näin ollen tuntuu käsittämättömältä, että tilalla tuotteensa jatkojalostavat ja sieltä suoraan myyvät pienyritykset joutuvat nyt maksamaan tätä vientikustannusmaksua. Tässä laissa on menossa läpi ehdotus sadan sian teurastuksen vapauttamisesta vientikustannusmaksusta. Se on lapsellisen alhainen. Tämän kaltaisella määrällä ei kukaan pysty pitämään yllä yritystoimintaa taloudellisesti kannattavana toimintana.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pulliainen otti aivan oikein esille sen käsityksen, mikä maa- ja metsätalousministeriön virkamiehillä tästä maatilojen suoramyyntistä on. Todella on pakko todetakin eduskunnan pöytäkirjoihin, että tämä esitys ei suinkaan ole lähtenyt mistään MTK:n vaatimuksista, vaan on valmisteltu ministeriössä virkamiestyönä pitkälti siltä pohjalta, että saatetaan tavallaan viljelijöiden välistä yhdenvertaisuutta tätä kautta toteutetuksi. Käytännössä vain tämä keino on äärimmäisen hankala ja byrokraattinen.

Kyllä minä olen ed. Lahikaisen kanssa pitkästi samaa mieltä, niin kuin valiokunnassa totesimme, että on jouduttu jo tekemään miljoonan kahden investoinnit sen takia, että se suoramyyntijärjestelmä siellä tilalla pyörii. Eli siinä jos missä on sitä markkinointirahaa viljelijäin sijoittamana. Sen lisäksi toki tulee se mainonta, jota viljelijä vielä oman tuotantonsa markkinoimiseksi tarvitsee. Eli kyllä niitä kustannuksia tätä kautta tulee. Tässä nyt vain valitettavasti juna on mennyt niin pitkälle, että valtiovarainvaliokunnalla ei ollut riittävästi aikaa paneutua tähän ongelmaan.

Yhdyn siihen näkemykseen, että tämä esitys olisi pitänyt todella vetää pois ja toteuttaa toisenlaisena, jos se tarvitaan.

Ed. V u o r e n s o l a : Arvoisa puhemies! Haluaisin puuttua kyseessä olevaan esitykseen ja valiokunnan mietintöön sekä vähän laajemmin että myös yksityiskohtien osalta.

Meillähän on voimassa oleva laki näistä markkinointimaksuista, vientimaksuista. Tästä laista voi sanoa, että viimeisen parin vuodenkin aikana se on ollut elävä prosessi, niin että se on pyrkinyt ottamaan huomioon aina markkinati-

lanteen. Myös omalta osaltaan sitä on kehitetty siihen suuntaan, että itse asiassa se on pyrkinyt myös tuotteen laatuun tietyllä tavalla vaikuttamaan. Samoin ainakin edellisessä muutosvaiheessa lakia pyrittiin muuttamaan enemmän ohjailevaksi nimenomaan sianlihantuotannon osalta niin, että ei aina rangaistaisi, vaan mieluummin etukäteen ohjailtaisiin tuotantoa siihen suuntaan, mikä siinä markkinatilanteessa näyttäisi olevan viisasta. Tässä on tapahtunut tällainen kehitysprosessi, ja monessa yhteydessä on myös keskusteltu ennakkoon siitä, miten menettellään ns. suoramyyntin osalta kaikkienkin näiden tuotteiden kohdalla.

Jos hiukan miettii tuon lain sisältöä eri tuotteiden kohdalla, siinä on minusta tyypillistä se, että maidon kohdalla lähtökohta on hyvin pitkälle laatupohjaisuus. Siinä on otettu koko markkinointivastuun lähtökohdaksi laatupohja ja sillä on päästy sikäli hyvään tulokseen, että itse asiassa — johtuuko enemmän siitä, että maidossa on tilakohtainen kiintiöjärjestelmä vai mistä — joka tapauksessa on saatu varsin vähän holhoava järjestelmä kuitenkin maitopuolelle. Toki se johtuu myös maidon kohdalla näistä muista markkinointivastuujärjestelyistä, jotka eivät ole täysin rinnastettavissa muihin tuotteisiin.

Lihan osalta markkinointivastuusta on rajattu naudanliha kokonaan ulkopuolelle kai siitä syystä, että on sekä kuviteltu että luultu, että naudanlihan kohdalla tasapaino markkinoiden osalta olisi syntymässä. Näinhän käytännössä ei kuitenkaan, ikävä kyllä, ole käynyt ja siltä osalta monet ovat jopa herätelleet myös markkinointivastuun säilyttämistä naudanlihalle. Uskoisin kuitenkin, että se ei tässä tilanteessa ole perusteltua, koska näköpiirissä on kuitenkin tasapainoisempi ja tasapainoinen tilanne naudanlihan kohdalla, voi sanoa, lähitulevaisuudessa.

Sianlihan kohdalla koko järjestelmä lähtee liikkeelle kilopohjaisesta ajattelusta, johon tietysti yhdistyy myös laatu tietyllä tavalla. Se on myös sianlihan kohdalla porrastetusti ohjaileva, niin kuin totesin. Minusta se on sikäli edellisessä vaiheessa ollut edistysaskel, että tämä järjestelmä ei ole pelkästään, niin kuin totesin, rankaiseva.

Viiljan kohdalla tilanne on ollut huomattavasti erilainen. Ennen muuta viljan markkinointi- ja vientivastuuseen on vaikuttanut kulloinenkin markkinatilanne, ja vaihteluväli, joka on markkinointivastuun osalta ollut näiden vuosien varrella, on ollut erittäin huomattava. Se on ollut

10—80 pennin välillä, ja se on aikamoinen vaihteluväli, tarkoitin siis kiloa kohti.

Viiljan kohdalla eräs ongelma tulee välittömästi eteen. Jos ja kun tätä markkinointivastuuhajailua kiloa kohti käytetään, se tulee välittömästi esille, ja se on se, että jos markkinointimaksu per viljakilo nousee kovin korkealle, meille syntyy välittömästi kahdet markkinat. Syntyy markkinat ns. virallista tietä, jolloin markkinointivastuuta myös valtiolle kertyy, mutta sitten syntyy myös oikotie, suorat markkinat, tilojen väliset markkinat, mikä ei sinänsä välttämättä ole lainkaan paha asia. Mutta siitä ei markkinointivastuuta kerry valtiolle, ja se merkitsee sitä, että paine virallisen tien markkinointivastuun nostamiseksi sen kuin vain kasvaa. Kieltämättä tämä on aika suuri ongelma.

Jos kokonaisuutena miettii tätä markkinointivastuuta, niin jokainen me tiedämme sen, että sekä nykyinen kehitys että tuleva kehitys ennen muuta on sen tyyppinen, että valtionosuus markkinointivastuun kattamisessa tulee vähenemään. Sen sijaan viljelijöiden kohdalla se tulee kasvamaan. Oli tämä oikein tai väärin, niin joka tapauksessa tämä kehityssuunta näyttää aika vääjäämättömältä, ja sen takia olisi yhä paremmin ja paremmin mietittävä sitä, millä tavoilla ohjattavuutta voitaisiin lisätä. Totuushan on kuitenkin se, että viljelijänkin kannalta, tuottajankin kannalta, ns. ylituotanto, oli se syntynyt mistä syystä tahansa, kyllä kaikkein epäedullisin vaihtoehto korkeissa markkinatilanteissa on. Se on aivan selvä asia.

On ehkä myös syytä todeta yksi seikka pohjana tälle kokonaisuudelle ihan sen takia, että julkisuudessa on usein hyvin vääriä käsityksiä siitä, että maataloustuotanto olisi viime vuosina paisunut. Tästähan ei ole kyse, vaan pääosin kyse on siitä, että markkinat ovat tavallaan paenneet alta ja näin ollen markkinointivelvoitetta viljelijälle ja ennen muuta viljelijälle on tullut vuosi vuodelta lisää.

Jos ajatellaan tulevaa kehittämistä markkinointivastuun osalta, ehkä kaikkein keskeisin ja oleellisin vaatimus asian osalta on ollut se — sitä ovat vaatineet myös viljelijät ja heidän etujärjestönsä ja myös tässä salissa sitä on useaan kertaan vaadittu — että markkinointivastuun pitäisi olla enemmän tuotekohtaista, ikään kuin aiheuttamisperiaatteelle pohjautuvaa. Minusta tulevaisuudessa, kun tätä järjestelmää pitäisi nimenomaan kokonaisvaltaisesti kehittää, on hyvin tärkeitä se, että kuitenkin näitä vastuita peilattaisiin sen maatalouspoliittisen linjauksen kans-

sa, mikä meillä on tehty. Tarkoitan tällä puheelani lähinnä sitä, että jos me menemme puhtaan aiheuttamisperiaatteen, se merkitsee sitä, että viljan tuotannolta tässä maassa, Suomenmaassa, viedään kyllä pohja pois kokonaan. Täytyy muistaa se, että me olemme tehneet maatalouspoliittisen päätöksen, taikka emme me nyt juuri, mutta kymmenkunta vuotta sitten tässä salissa on tehty päätös, jossa on päätetty siitä, että ns. ylituotanto suunnataan nimenomaan viljan kautta purkautuvaksi. Silloin on minusta väärin itse asiassa rangaista niitä, jotka ovat tähän suuntaukseen nähden toimineet oikein. Tältä kohdalta minä toivon kovasti, että tietty moraalinen näiden asioiden kohdalla löytyisi jatkossakin.

Näkinsin niin, että meidän tulisi jakaa markkinointivastuu kahteen osaan niin, että on olemassa tietty perusta ja siihen perustaan lähinnä kuuluisivat silloin lannoitevero, rehuvero ja valkuaisvero. Sen jälkeen kun tämä perusvastuu on kerätty, voimme enemmän mennä aiheuttamisperiaatteen pohjalta toimivaan järjestelmään. Silloin se minusta toimii järkevällä tavalla, mutta ilman tätä perusvastuusuutta minusta aiheutetaan kyllä liian suuria muutoksia.

Samoin eräs asia, joka kieltämättä on minun oma näkökulmani vain, liittyy tähän markkinointivastuun keruuseen: se että erityisiä lisätyjä rankaisuvia markkinointimaksuja ei minusta pitäisi periä enää nykyisin, vaan pitäisi hyväksyä se, että on yksi ainoa järjestelmä eikä tällaisia ns. lisätyjä markkinointimaksuja perittäisi. Minusta niille on kovin kovin vähän perusteita nykyisessä tuotantotilanteessa. Ja ennen muuta jos haluamme ja kun ilmeisesti halutaan Eurooppaan sopeutua, ne on joka tapauksessa siinä vaiheessa purettava.

Hallituksen esitys n:o 53 merkitsee sitä, että järjestelmä periaatteessa pysyy hyvin saman kaltaisena kuin nykyinen, mutta joitakin korjauksia markkinointivastuun tasoon tulee. Viljan kohdalla on prosentuaalisesti hirveän suuri korotus, mutta olen hyvin pitkälle samaa mieltä kyllä periaatteessa kuin ed. Rajamäki siitä, että välttämättä siinä ei kyllä realismia ole, vaan olisi ehkä pitänyt tämä asia nähdä kokonaisuutena. Ainaakin henkilökohtaisesti olen vähän pahoillani siitä, että maataloustuloratkaisu, joka tehtiin, ei myöskään omalta osaltaan kehitystä vienyt aivan oikeaan suuntaan, vaan pikemminkin jumiutti tilanteen. Todennäköisesti se teki sen niin, että käytännössä vuodeksi vei lähes kaiken harkintamahdollisuuden pois.

Rakenteellisia ratkaisuja viljan osalta joka tapauksessa, sen me kaikki tiedämme, on pakko tehdä hyvin lähiaikoina. Tietysti miellyttävämpää olisi, että niitä ei olisi pakko tehdä, vaan ne voitaisiin tehdä sellaisessa tilanteessa, jossa ne todella nähdään järkevinä ja kehittävinä.

Näihin muihin tuotteisiin en nyt niin puutu, mutta tämän esityksen ongelmakohtaan puuttuisin, ja se on nimenomaan suoramyynnitilän teurastushomma, joka liittyy nimenomaan sianlihan tuotantoon; siellä se ongelma tulee kaikkein konkreettisimpana esille. Minusta esitys, joka on, on monessa suhteessa täysin epäkelpo. Minulla on se käsitys, että se ei voi toimia kentällä käytännössä, minä tarkoitan nimenomaan käytännössä. Kyllä ainakin niiden papereiden pohjalta, jotka sain eri asiantuntijoiden kannanotoista, näytti siltä, että se paperilla toimii oikein hyvin, mutta käytännössä se ei kyllä tule toimimaan.

Se tulee aiheuttamaan erittäin paljon ongelmia ja nimenomaan sen takia, että vaikka tila on vahvistettu teurastuspaikaksi lain mukaan ja vaikka siellä on lihan tarkastusvelvollisuus ja se tarkastus suoritetaan, niin punnitusvelvollisuutahan siellä ei ole. Se merkitsee sitä, että siihen tulevat mukaan myös punnitusvälineet eli myös vaaitukset ja kruunaukset, niin kuin aikanaan sanottiin. Minulla on se paha pelko, että tällaisissa tapauksissa saattaa syntyä valitustapauksia, jotka ohittavat kaikki mietinnöt, mitkä täällä on tehty. Silloin niitä käsitellään lähinnä juridiselta pohjalta, ja minulla on se käsitys, että ministeriö esimerkiksi omalta osaltaan ei niitä paljon pääse soveltelemaan enää sen jälkeen.

Kyllä on todettava, että hyvin herkästi tällaisissa tapauksissa syntyy ongelmia. Tässä esityksessähän ongelma lähinnä syntyy siitä, että kun sianlihan markkinointivastuu on portaattainen eli on se 76—80 kilon raja, niin kuka niitä sitten mittaa ja kuka niitä valvoo. On vaara, että keinona pitää kiinni tästä tarkkuudesta on se, että syntyy tarve erityiseen valvontaan. Minusta se ei voisi eikä saisi olla tämän tyyppisen toiminnan tarkoitus, vallankin kun se koskee noin 20:tä yksikköä koko maassa. Minusta se on aika erikoinen homma.

Yritin laskeskella, kun tämä on budjettilaki, mikä on sen taloudellinen merkitys ja vaikutus. Pääsin tiettyyn lopputulokseen, jonka voitte tietysti kaikki kiistää, ei siitä ole kyse, mutta minä luulen, että olen kohtuullisen oikeassa. Minä kuvittelin niin, että näiltä 20 tilalta noin 500 ruhoa tulisi ulos. Jos kuvitellaan, että ne paina-

vat sen 76 kiloa, joka on tässä se raja, niin kuin epäilen, että tulee tapahtumaan, niin tämän puolen vuoden aikana, joka tässä nyt on jäljelle, jos 1.7. pannaan tämä laki voimaan, valtio tulee saamaan kukkaroonsa noin 120 000 markkaa ja vuositasolla noin 230 000—240 000 markkaa. Minusta, jos näin pienestä rahasta on kysymys, kyllä olisi voitu tämä laki saman tien säätää oikein järkeväksi. Minusta tammöisten asioiden kanssa ei kannattaisi leikkiä. Sen voin sanoa aivan suoraan, että ainakin omalta osaltani ns. kentällä minulle tulee kyllä tästä asiasta kohtuuttoman paljon vaikeuksia tähän rahasummaan nähden. Mutta se on kyllä tosiasia, että en kyllä pyrikään tätä esitystä parhain päin selittämään. Se on ihan selvä asia.

Minä omalta osaltani mietin, mikä voisi olla tämä ratkaisu. Kun sanoin aikaisemmin, että tiloilla on tarkastusvelvollisuus lihan tarkastuksen osalta ja eläinlääkäri sen tekee, minusta olisi ollut paljon järkevämpää, jos eläinlääkäri olisi velvoitettu laskemaan myös ruhojen määrää ja säädetty markkinointivastuu per ruho. Tavaltaan tammöisellä keskimääräisellä laskennalla olisi laskettu niin, että noin 20—25 markkaa olisi peritty markkinointivastuuta per ruho. Silloin olisi ajautettu sekä taloudellisesti että myös, sanoisin niin, markkinointivastuun osalta järkevälle tasolle.

Tarkoitin tällä markkinointivastuulla tässä sitä, että näen asian niin, että ei varmaan ole oikein, että jotain sektoria nyt erityisesti suositetaan, mutta ei sitä myöskään pidä ylimääräisellä byrokratialla rangaista. Toisekseen tämä järjestelmä olisi olemassa jo nyt ja näin ollen ei aiheuttaisi mitään erityistä ongelmaa. Nyt kun tähän tulee tätä byrokratiaa nimenomaan ilmoitusvelvollisuuden osalta jnp., kuten sanoin, minä vähän pelkään, että siitä tulee enemmän ongelmia kuin itse asiassa hyötyä.

Omalta osaltani kovasti olin toivonut ja toivoin, että tämä esitys olisi vedetty pois. Mutta olen saanut semmoista tietoa, että sitä ei voi vetää pois. Näin ollen joudun kyllä harkitsemaan sitä, että en voi olla sitä omalta osaltani hyväksymässä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Vuorensola piti erinomaisen hyvän puheenvuoron, jossa johtopäätöksetkin olivat yhtä terveitä kuin koko puheenvuoro. Tässä tietysti tulee nyt se mieleen, että jos ei tätä todellakaan vedetä takaisin, niin tämä pitäisi silloin kai hylätä kerta kaikkiaan, koska ei tammöisellä lailla herran huonetta rakenneta kyllä mihinkään tasaval-

taan. Tällä aiheutetaan enemmän vahinkoa kuin hyötyä ja ärsytetään vielä kohtuuttoman paljon ihmisiä.

Aivan erikoisesti ihailen tuota oivallusta, joka ed. Vuorensolalla on ollut siitä, että tämä homma olisi ollut sikojen osalta niin yksinkertaisesti hoidettavissa, että kun kunnan eläinlääkäri käy tarkastamassa ja leimaamassa sianruhot, hän siinä yhteydessä laskee ruhojen määrän. Homma hoidetaan sitten markkaa per ruho ja sillä siisti, valtiolle aikanaan hoituu se, mikä sinne kuuluu. Nyt tässä on oltu niin viisaita, että on keksitty kaikenlaisia hankalia ratkaisuja. Jo tästäkin syystä, kun tähän on olemassa tammöinen tervehkinen ratkaisu näiltä osin, ehkä tämä koko esitys pitäisi hylätä.

Ed. Lahikainen: Arvoisa puhemies! Kuuntelin mielenkiinnolla ed. Vuorensolan puheenvuoroa. Se oli erinomaisen hyvä analyytinen puheenvuoro ja kertoi juuri siitä ongelmasta, mikä tähän lakiin kerta kaikkiaan sisältyy. Minä en ole saanut paineita kentältä tämän asian muuttamiseksi mihinkään suuntaan, mutta katson asiaa ihan tavallisen talonpoikaisen järjen näkökulmasta. Tässä ei kyllä voida siitä puhua. Byrokratia, mikä tämän kautta nyt synnytetään, työllistää ihmisiä ja tulee ehkä maksamaan lopulta enemmän yhteiskunnalle, kuin tästä saadaan valtion budjettiin rahaa, ja toisaalta sitten kerta kaikkiaan vaikeuttaa ja hankaloittaa yrittäjyyttä, mitä tässä vaiheessa pitäisi ennen kaikkea suosia maaseudulla.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vuorensola käytti todella erinomaisen puheenvuoron ja päätyi siihen, että näyttää siltä, että esitystä ei täältä saada pois vedetyksi. Itse en kuitenkaan nyt heittäisi vielä kirvestä kaivoon vaan toivoin, että hallituspuolueiden eduskuntaryhmien puheenjohtajat miettivät tätä asiaa ihan vakavasti siitä yksinkertaisesta syystä, että ne laskelmat, jotka ed. Vuorensola oli tehnyt tämän esityksen vuosituotosta, varmasti ovat hyvin lähellä oikeita. Jos taas lasketaan ne kustannukset, mitä tästä tiloille syntyy, niin ainakin oman laskuoppini mukaan ne ovat vähintään kaksinkertaiset siihen hyötyyn nähden, mitä valtio tästä saa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 35

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Aluksi on syytä todeta, että nyt käsittelyssä oleva lakiesitys kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta on selkeästi säästölaki. Siinä esitetään lakia muutettavaksi tämän vuoden jälkimmäisen puoliskon osalta niin, että kuljetustukimäärärahoja säästyisi noin 50 miljoonaa markkaa.

Moni on hämmästellyt, miten tällaisen säästöesityksen tekeminen kesken vuotta on mahdollista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan se johtuu siitä, että valtio maksaa kuljetustukimaksut jälkikäteen yritysten toteutuneisiin kuljetuskustannuksiin perustuvien laskelmien ja niihin perustuvien anomusten mukaan, eli tämän vuoden jälkipuoliskolla aiheutuneet kuljetustukilaskut tulevat valtiolla maksuun ensi vuoden puolella. Täten siis jos tältäkin osin vuonna 94 aiotaan päästä valtioneuvoston budjettiraamipäätösten mukaisiin säästöihin, on lakia muutettava jo tämän vuoden jälkipuoliskon osalta. Niin ikävää kuin kaikkien säästölakien toteuttaminen onkin, valiokunta lähti siitä periaatteesta, ettei säästöjen teon välttämättömyydestä tässäkin yksittäisessä asiassa voida livetä, vaan tuo 50 miljoonan säästö on toteutettava.

Voimassa olevan lain mukaan kuljetustukea maksetaan kehitysalueilla elikkä siis ensimmäisellä, toisella ja kolmannelle kehitysaluevyöhykkeellä sekä neljännen vyöhykkeen tukialueella, joka ei ole varsinaista kehitysalueutta, valmistettujen tai jalostettujen tuotteiden kuljettamiseen.

Hallituksen esityksen mukaan säästö olisi toteutettu siten, että kehitysalueen kolmas vyöhyke sekä kehitysalueen ulkopuolella olevat eli siis neljännen vyöhykkeen tukialueet olisi jätetty kuljetustuen ulkopuolelle tulevan heinäkuun alusta lukien.

Sekä aluepoliittinen lainsäädäntö että laki kuljetustuesta ovat määräaikaista ja voimassa vain tämän vuoden loppuun. Molemmat tulevat

siis uudelleen valmisteltaviksi ja säädettäviksi ensi syyskaudella. Valiokunta piti erittäin vaikeana tällaisen puolta vuotta koskevan säästölain pikakäsittelyn yhteydessä tehdä niin voimakasta, tulevaa aluepoliittista lainsäädäntöä ja kuljetustukilainsäädäntöä ohjaavaa kannanottoa kuin hallituksen pikasäästölakiesitys kolmannen kehitysaluevyöhykkeen poispudottamisesta olisi tarkoittanut.

Hallituksen esitystä perusteltiin mm. sillä, ettei EY mahdollisesti tule hyväksymään niin laajaa kuljetustukea ja yleensä aluepolitiikkaa kuin meillä nyt harjoitetaan. Tässä suhteessa valiokunnan enemmistö piti hyvin arveluttavana sitä menettelyä, että meillä jo näin etukäteen hätäiltäisiin asettautumaan siihen asentoon, jota arvellaan EY:n mahdollisesti meiltä tulevaisuudessa toivovan tai ehkä edellyttävän. Käsityksemme mukaan olisi parempi, että me säilyttäisimme mahdollisimman pitkään oman järjestelmämme, jotta neuvotteluissa olisi sitten jotain, josta voidaan luopua, olisi jouston varaa, jos EY sitä todella vaatii ja edellyttää.

Kuljetustuki on alun perin otettu käyttöön tasaamaan niitä kustannuseroja, joita yrityksille sijaintipaikastaan johtuen aiheutuu tuotteidensa markkinoille kuljettamiseksi. Siinä suhteessa aluepoliittinen vyöhykejako ei mielestäni parhaalla mahdollisella tavalla sovellukaan kuljetustuen perusteeksi. Mainittu vyöhykejakohan ei mittaa kuljetuskustannuksia aiheuttavia etäisyyksiä, vaan muuta: kuntien kehittyneisyyttä, vaurautta, elinkeinorakennetta jne.

Hallituksen esityksen hyväksyminen sellaiseenaan johtaisi mm. sellaisiin seurauksiin, että esimerkiksi Oulun ja Raahen seutu jäisivät kokonaan kuljetustuen ulkopuolelle. Samoin kävisi Saimaan altaan suurimmille laivauspaikoille Kuopiolle, Siilinjärvelle ja Varkaudelle. Tämä taas aiheuttaisi koko kanavaliikenteen kannattavuuden ja ylläpysymisen vaarantumisen. Rajat tulisivat siis hyvin jyrkiksi. Rajan oikealla puolella olevassa kunnassa oleva laitos saisi täyden tuen, kun taas sen naapurina rajan väärällä puolella sijaitseva teollisuuslaitos jäisi kokonaan ilman tukea.

Kun teollisuusyritykset ovat yleensä solmineet kuljetuksistaan vuosisopimukset, näin voimakas kesken vuotta toteutettava muutos aiheuttaisi koko kolmannelle vyöhykkeellä vuosisopimuksien purkamisen. Jouduttaisiin täysin kestävämmään tilaan, ja siitä syystä päädyttäisiin hyvin vaikeasti ennakoitavaan tilanteeseen siinä, miten kuljetusvirrat mahdollisesti muuttui-

sivat eri kuljetusmuotojen, maantiekuljetusten, rautatiekuljetusten ja laivakuljetuksen, välillä. Näitä mahdollisia muutoksia asiantuntijat eivät joko osanneet tai halunneet valiokunnalle ennakoida. Koska kuljetustuen yhtenä funktiona on myös suunnata kuljetuksia tarkoituksenmukaisesti kiskoille ja vesikuljetuksiin, valiokunta piti tärkeänä, että ennen kuljetustuen rakenteen radikaaleja muutoksia tulisi selvittää muutosten liikennepoliittiset vaikutukset.

Arvoisa puhemies! Edellä esitettyihin syihin perustuen valiokunta päätyikin mietinnössään seuraavaan: Jotta tällä kesken vuotta voimaan tulevalla puolen vuoden säästölailla mahdollisimman vähän järkytettäisiin sitä kokonaisuutta, joka kuljetustukijärjestelmään sisältyy, kolmas kehitysaluevyöhyke säilytettäisiin kuljetustuen piirissä ja sinänsä ikävä mutta välttämätön säästö toteutettaisiin uuden 12 a §:n mukaisesti siten, että kussakin tapauksessa maksuunpantavasta kuljetustuen summasta vähennettäisiin 25 prosenttia.

Sallittaneen lopuksi todeta, että olen ollut hämmästyksen lyömänä valiokunnan mietintöön liitetystä I vastalauseesta, jossa itse asiassa perusteet ovat täsmälleen samat, joilla valiokunta teki mietintönsä, eli argumentointi on täysin sama. Kuitenkin vastalauseessa esitetään lain hyökkäämistä.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesityshän vilautettiin kuin vaivihkaa eduskuntaan niin, että puheenvuoroni jäi todella ainoaksi saatepuheenvuoroksi. On hyvä, että tähän asiaan on nyt vakavasti nimenomaan valiokunnassa paneuduttu.

Kuljetustuen lähes täydellistä poistamista merkinnyt hallituksen esitys olisi yhdellä kerralla kyllä romuttanut nimenomaan aluepolitiikan ja liikennepoliitiikan perusteita ja poistanut pitkäjänteisyyttä. Kun ottaa huomioon vielä vesitiekuljetuksiin liittyvän iskun hallituksen esityksessä, sillä olisi myös ympäristöpoliittisesti ja ympäristönsuojelun kannalta ollut ikäviä seuraamuksia. Kesken kalenterivuoden tehtynä tällainen perustavaa laatua oleva muutos romuttaa jo tehtyjä kuljetussuunnitelmia ja edelleen myös johtaa monenlaisiin hankaluuksiin kuten investointien vajaakäyttöön. Tässä vaikeassa työtilanteessa sillä on vaara myös johtaa työpaikkojen menetyksiin, ehkä konkurssiin.

Tältä osin hallituksen esitys olisi pudottanut 400 000 tonnin vientitavaran kuljetukset Saimaan osalta pois tuen piiristä ja jättänyt sinne

alle 200 000 tonnia, jos käytämme mittarina viime vuoden tasoa.

Olen samaa mieltä ed. Saaren kanssa siinä, että on tietty virkamiessiipi tässä maassa, joka on koko ajan pitänyt kuljetustukea kuin kirasana ja perustellut EY:llä ja milloin milläkin sen poistamista. Aluepoliittisessa parlamentaarisessa neuvottelukunnassa olemme kuitenkin yksimielisesti pitäneet sitä tärkeänä, koska kyse ei ole kilpailua vääristävästä tuesta, vaan pitkien etäisyyksien maassamme elinkeinopolitiikan saattamisesta Helsingin mittakaavaan. Se ei ole EY:n suhteen mitään vääristävää tukea. Tässä asiassa eduskunnan on jatkossakin valvottava.

Joka tapauksessa pidän huonona sitä, että hallitus lähti tällä tavalla puuttumaan kesken aluepoliittisen lainsäädännön uudistamista tähän kysymykseen. Valiokunnalle on annettava kyllä kiitos kolmannen perusvyöhykkeen korjauksesta vaikeassa tilanteessa, kun tiedämme hallituksen hiostustavat.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Haluan ensinnäkin kommentoida liikennevaliokunnan puheenjohtaja ed. Saaren toteamusta siitä, että olette hämmästyksen lyömänä ensimmäisen vastalauseen sisällön johdosta.

Olen kovin iloinen siitä, että olen voinut tarjota valiokunnan enemmistölle kunnialliset perusteet käytävään keskusteluun. Totean myös sen, että jatkossa toivon, että jos valiokunta on talon ulkopuolella vierailemassa, tutustumassa tai muuten aikaansa kuluttamassa, niin siellä ei kovin paljon puitaisi valiokunnan sisäisiä asioita. Minä olen tottunut siihen, että keskustelut käydään tässä talossa valiokunnassa ja istuntosalissa. Tarvittaessa neuvotellaan, mutta ei siellä, missä ensinnäkään kaikilla valiokunnan jäsenillä ei ole mahdollisuutta olla mukana. Minusta tämä ei ole hyväksi työskentelyilmapiiriin jatkolle.

Arvoisa puhemies! Haluan ihan lyhyesti esitellä valiokunnan mietintöön liittyvän I vastalauseen ja sen, miksi emme voineet olla mukana hyväksymässä valiokunnan mietintöä.

I vastalauseessa me perustelemme kielteistä kantaamme juuri sillä, että voimassa oleva laki on määräaikainen ja sen voimassaoloaika päättyy tänä vuonna joulukuun viimeisenä päivänä. Katsoimme siis, että ei löydy mitään perusteita tämän suuntaiseen lainsäädäntöön, jota nyt hallitus oli meille esittämässä. Kun lakiesityksen perusteluissa todettiin, että meneillään on aluepolitiikan kokonaisuudistus, niin että se astuisi

voimaan vuoden 1994 alusta, tämä oli toinen perustemme, ettemme voineet myöskään yhtyä tähän valiokunnan enemmistön kantaan sen kummemmin kuin hallituksen alkuperäiseen esitykseen.

Meidän mielestämme aluepolitiikka kaiken kaikkiaan ja siihen liittyen kuljetustuki on asia, jonka täytyy perustua laajaan valmisteluun, siitä käytävään keskusteluun lausuntokierroksineen, ja sen jälkeen tehdään päätöksiä. Voin myöskin todeta sen, että valiokunnassa vähemmistönä emme pitäneet hyväksyttävänä sellaista menettelyä, että valtionalouden sinänsä joskus tarpeellisia ja perusteltujakin säästöpäätöksiä tehtäessä lakeihin kirjoitetaan ennakkoivasti periaatteita, joilla sitten muodostetaan koko linja tulevalle aluepolitiikalle. Tämä ei ole hyvää lainsäädäntötapaa. Kun me olemme myöskin kiinnittäneet huomiota vastalauseessamme Eta:n ja EY:n vaikutukseen, niin tässä voin yhtyä puheenjohtajan antamaan tulkintaan siitä, että tällä lailla me jo etukäteen olemme nostamassa käsiämme pysyyn ja antamassa sen vähäisen neuvotteluvaran, mikä meillä on ollut käytettävissä, jo ennakolta pois.

Näillä lyhyillä perusteilla me päädyimme siihen tulokseen valiokunnassa, että tässä vaiheessa tätä lakia ei tulisi hyväksyä, ja tulemme lain kolmannessa käsittelyssä esittämään lain hylkäämistä.

Ed. Rossi: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys olisi ollut ilman muuta liian yksivivainen kuljetustuen suhteen. Esityksessähän esitettiin, että neljäs ja kolmas perusvyöhyke poistetaan kuljetustuen piiristä. Kolmannen perusvyöhykkeen osuus on ollut 35,6 prosenttia eli 61 miljoonaa markkaa. Neljäs vyöhyke on edustanut huomattavasti pienempää siivua, vain 8,4 prosenttia eli 14 miljoonaa markkaa. Näin, kuten mm. liikennevaliokunnan puheenjohtaja on aiemmin todennut, valiokunta ei voinut hyväksyä rajua sisäistä aluepoliittista muutosta, mitä esitys olisi merkinnyt. Hallituksen esitys muuttamattomana olisi linjannut samalla myös tulevaa aluepolitiikkaa, ja tässä vaiheessa sitä ei voi pitää perusteltuna.

Nyt Itä-Suomen kolmannen perusvyöhykkeen teollisuuskeskukset kuten Siilinjärvi, Kuopio ja Varkaus säilyvät kuljetustuen piirissä. Tämä on huomattavasti helpompi kestää — tuo 25 prosentin vähennys — kuin sitä, että kokonaisuudessaan tuki aluepolitiikalta tuolta osin olisi vedetty pois.

Ed. Lahikainen: Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista havaita se, että hallituspuolueitten kansanedustajat ovat hyvin pitkälle samaa mieltä kuin me, jotka vastalauseen tähän lakiin jätimme. Tämä laki olisi pitänyt valiokunnasta palauttaa suoraan takaisin hallitukselle ja ministeriölle valmisteltavaksi, koska oli jo alusta alkaen selvää, että tämä on virkamiestyönä kiireellä huitaistu laki, jonka seurauksia ei laisinkaan ollut kyetty arvioimaan eikä huomioimaan. Kuten tuossa jo kuulumme, suurin ongelma olisi koitunut Saimaan alueen rahtiliikenteelle. Siellä hallituksen esitys olisi merkinnyt kuljetustuen romahdusmaista putoamista.

Toinen ongelma jäi hallituksen esityksessä kokonaan pohtimatta ja on edelleenkin pohtimatta elikkä se, mitä vaikutuksia tällä on eri liikennemuotojen keskinäisiin suhteisiin. Eli liikennepoliittinen vaikutus ja näkökulma jäi kokonaan pohtimatta.

Edelleen keskeinen ongelma muodostuu niille yrityksille ja teollisuudelle, jotka nyt kesken sopimuskauden joutuvat miettimään uudelleen kuljetusjärjestelmiään. Se tulee aiheuttamaan monenlaisia ongelmia, kun tämä laki olisi voitu aivan hyvin mieltä siten voimaan tulevaksi, että se olisi ollut tullut voimaan esimerkiksi ensi vuoden alusta, jolloin se olisi helpottanut kuljetusten järjestelyä.

Vakavin ongelma tässä on juuri se, mikä keskustelussa tuli esille, että säästölain nimissä pyritään linjaamaan koko kuljetustukijärjestelmää ja aluepoliittista järjestelmää, ja se jo sinänsä on tuomittava yritys tässä tilanteessa.

Ed. Rossi: Arvoisa puhemies! Ed. Lahikaisen puheenvuoron perusteella haluan todeta, että näin juuri tietysti on, että muutokset kesken sopimuskauden ovat erittäin vakavia niille yrityksille ja kuljetusmuodoille, joita ne koskettavat, mutta kysyn, eikö ole parempi, että liikennevaliokunta on puuttunut tähän kysymykseen ja hoitanut asian siltä osin kuntoon. Se varmasti palvelee sekä meidän kuljetustukijärjestelmäämme, yritystoimintaamme että aluepolitiikkaamme paremmin kuin tuo sinällänsä yksivivainen hallituksen esitys. Eikö eduskunnan tehtävä ole säätää lakeja, ja jos hallituksella on hiukan heikkoja esityksiä, myös korjata niitä? Tässä suhteessa kyllä olen tyytyväinen, että valiokunnassa enemmistö on ollut kannattamassa juuri näitä valiokunnan esityksen mukaisia muutoksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset kotieläinjalostuslaiksi ja laiksi eräiden kotieläinten maahan tuonnista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 46
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on maa- ja metsävaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus hevostalouslaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 69
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laeiksi opintotukilain 2 §:n sekä korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 68
Lakialoite n:o 40/1992 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain 26 ja 43 §:n muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely -
Hallituksen esitys n:o 73
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 13

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi Suomen Pankin ohjesäännön muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 66
Talousvaliokunnan mietintö n:o 20

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelu:

Ed. Louekoski: Rouva puhemies! Kysymyksessä oleva asia on erittäin tärkeä ja liittyy hyvin keskeisesti siihen tapaan, jolla pankkien liiketoimintaa valvotaan. Jonkin verran olen asian eduskuntakäsittelyn yhteydessä ihmetellyt, että edustajat, jotka muuten ovat erittäin tarkkoina pankkien toimintaa ja erityisesti pankkien valvontaa koskevissa asioissa eivät tähän ehdotukseen ole paljonkaan huomiota kiinnittäneet. Hallitus ehdottaa nimittäin, että pankit olisivat sen jälkeen, kun Suomen Pankin ohjesäännön 1 a § olisi muutettu, velvollisia pitämään Suomen Pankissa korotonta vähimmäisvarantoa, jonka suuruus voi olla enintään 5 prosenttia varantovelvollisella olevan vieraan pääoman määrästä. Tämä säännös antaisi voimaan tultuaan Suomen Pankille erittäin tärkeän ja huomattavan valvontavelvollisuuden pankkien toimintaa kohtaan.

Pankkien puolelta on ehdotuksen läpivientiä jyrkästi vastustettu. Suomen Pankkiyhdistys, jota valiokunta kuuli, toimitti lausunnon, joka on tiiviissä kirjallisessa muodossa kerta kaikkiaan poikkiteloin tähän lainsäädäntötoimeen

nähdessä. Pankkiyhdistys nimittäin pitää lausun-
nossaan "tässä vaiheessa oikeana kohtuullisen
tasoista sopimus pohjaista varantojärjestelmää,
jolla Suomen Pankin asema ja toimintamah-
dollisuudet turvataan". Lisäksi Pankkiyhdistys
katsoo, ettei hallituksen esityksen lähtökohtana
oleva malli toteuttamistavaltaan ole lainkaan
hyväksyttävissä. Kritiikki jatkuu voimakkein
sanoin ja sisältää mm. sellaisen näkökohdan,
ettei pankkien mielipiteitä asiassa ole edes
asianmukaisesti lakia valmisteltaessa kuultu ja
että toteutettuna tämä järjestelmä olisi pank-
keja kohtaan paitsi kohtuuton myös epäoikeu-
denmukainen.

Pankkiyhdistyksen lausuntoon yhtyy oleelli-
siltä osiltaan myös Suomen rahoitusyhtiöiden
yhdistys, jonka puheenjohtaja lausunnossaan
osoitti voimakasta kritiikkiä hallituksen lakiesi-
tystä kohtaan.

Osuuspankkien Keskusliiton edustaja yhtyi
tähän kritiikkiin niin ikään ja sanoi aivan suo-
raan, ettei pankkeja ole kuultu asiaa valmistel-
taessa.

Näistä lausunnoista hyvin selvästi näkyy se,
etteivät Suomen pankit tälläkään hetkellä ha-
lua, että niiden varainkäyttöä sillä tavalla val-
vottaisiin taikka esimerkiksi luotonantoa jarru-
tettaisiin, mikä muualla maailmassa on yleinen
tapa.

Suomen Pankki on omasta puolestaan johto-
kuntansa edustajan välityksellä vastannut pank-
kien kritiikkiin, sanoisinpa, yhtä voimakkein
sanoin. Kun tältä paikalta on tapana kertoa
asioiden tila kansankielellä, niin voi todeta, että
tässä tärkeässä asiassa pankkien, siis valvotta-
vien, ja Suomen Pankin johdon napit ovat täy-
dellisesti vastakkain.

Lakiehdotuksen valmistelun aikana eduskun-
nan pankkivaltuutetut ovat joutuneet ottamaan
asian kantaa. He ovat yksimielisesti tämän
ehdotuksen takana.

Rahapolitiikan kannalta asia on, niin kuin
sanoin, äärimmäisen tärkeä. Se merkitsee sitä,
että tällä lailla toteutettuna Suomen Pankki saa
hyvin huomattavan säätelyvallan pankkien va-
rainkäyttöön. Tästä näkökulmasta asiaa tarkas-
tellen talousvaliokunta päätyi hyväksymään hal-
lituksen ehdotuksen sellaisenaan ja yksimielises-
ti. Valiokunnassa katsottiin, että meillä ei ole
varaa enää sen kaltaiseen tilanteen ylikuumene-
miseen lainamarkkinoilla ja sen kaltaiseen, sa-
noisinko, velttoon pankkien valvontaan, mitä
tapahtui 80-luvun loppuvuosina. Nyt kun laina-
markkinat ovat, sanoisinko, liiankin hiljaiset,

tämän kaltainen operaatio voidaan toteuttaa,
ilman että sillä on välittömiä vaikutuksia pank-
kien toimintaan.

Pankit vetoavat kritiikissään siihen, että 5
prosentin talletusvelvollisuus Suomen Pankin
niin määrätessä on liian raskas pankkien kannet-
tavaksi. Tässä suhteessa valiokunta katsoi, että 5
prosenttia teoreettisena ylärajana on aivan sopi-
va. Euroopassa tiedämme monia maita, joissa
tuo yläraja on jopa 15 prosenttia. Se on eräänlai-
nen uhka tai pelote siltä varalta, että pankit
jälleen villiintyisivät lainamarkkinoilla taloutta
vaarantavaan aktiivisuuteen. Käytännössä il-
meisestikin käy niin, että Suomen Pankki tämän
valtuuden rajoissa pysyy pikemminkin 1—2 pro-
sentin talletusvelvollisuuden puitteissa. Mutta
on hyvä asia, että Suomen Pankilla on valvotta-
viaan kohtaan riittävän järeä ase käytettävissä
silloin, jos tällaista lainamarkkinoiden villiinty-
mistä voidaan pelätä.

Toistan vielä, että valiokunta katsoi, että asia
on äärimmäisen tärkeä. Valiokunta oli yksimie-
linen ja saatuaan perustuslakivaliokunnan lau-
sannon asiasta muutti hallituksen esityksen joh-
tolausetta niin, että laki on vietävä eduskunnassa
läpi valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n muodossa eli
perustuslain säätämisjärjestyksessä. Kun asialla
vielä on kiire, valiokunta ehdottaa mietinnös-
sään sen kiireelliseksi julistamista, mikä merkit-
see, että asian läpivienti vaatii 5/6:n enemmistön
eduskunnassa.

Kiinnitän tähän asiaan huomiota tämän har-
valukuisen mutta hyvin valikoidun kuulijakun-
nan edessä siitä syystä, että asia on ylivoimaisesti
tärkein pitkään aikaan, mitä täällä salissa on
käsitelty. Ihmettelen vain, että tämä ei jaksaa
kiinnostaa kovin paljon edustajia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julis-
tetaan päättyneeksi.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdo-
tuksen mukaisesti ensi maanantain täysistun-
toon:

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22 (HE
37)

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23 (HE
36)

13) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5 ed. Jaakonsaaren ja neljän muun edustajan allekirjoittaman kirjelmän johdosta, joka sisältää muistutuksen valtioneuvoston jäsenen virkatoimen lainvastaisuudesta

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi maanantain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Perustuslakivaliokunnan mietinnön ohella edustajille on jaettu valiokunnalle toimitetut asiaa koskevat asiantuntijalausunnot.

Tähän asiaan liittyen on keskusrikospoliisissa suoritetusta esitutkinnasta laadittu esitutkintapöytäkirja, johon sisältyy myös osittain salassa pidettäviä tietoja. Puhemiesneuvosto ehdottaa kuitenkin ottaen huomioon yleisten asiakirjojen julkisuudesta annetun lain 23 §:n 2 momentin säännöksen, että esitutkintapöytäkirja voidaan täysistunnossa julkistaa sellaisiltakin osin kuin

siihen on katsottava sisältyvän salassa pidettäviä tietoja.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan vielä, että mainittu esitutkintapöytäkirja on edustajien nähtävillä eduskunnan kansliassa pääsihteerin huoneessa.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.10.

Täysistunto lopetetaan kello 15.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen